

๗๕
หนังสือ

คู่มือลูกเสือเอก

เป็นวิชาจำเป็นที่ลูกเสือเอกต้องรู้

ขุนจิตพิทยกรรม

รวบรวม

พิมพ์ครั้งที่ ๕๐๐๐ ฉบับ

พ. ศ. ๒๔๗๓

ราคาเล่มละ ๓๐ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ
ถนนบำรุงเมือง ในพระนคร

ก 05841 — ก 05842

หนังสือ
คู่มือลูกเสือเอก
เป็นวิชาจำเป็นที่ลูกเสือเอกต้องรู้

ขุนจิตพิทยกรรม

รวบรวม

พิมพ์ครั้งที่ ๕๐๐๐ ฉบับ

พ. ศ. ๒๔๗๓

ราคาเล่มละ ๓๐ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ
ถนนบำรุงเมือง ในพระนคร

ก 05841 น 1

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมพระยาสุรเสนาบดี

พระยาศรีสุริยราชวรานุรักษ์

พระยาศรีสุริยราชวรานุรักษ์

กรมพระยาสุรเสนาบดี

กรมพระยาสุรเสนาบดี

คำนำคู่มือลูกเสือโท และเอก

หนังสือคู่มือลูกเสือโท, เอก นี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ข้าพเจ้า
ได้รวบรวมขึ้นเป็นเล่มเดียวกัน ให้ชื่อว่า คู่มือลูกเสือ
และพิมพ์จำหน่ายในการชุมนุมลูกเสือครั้งแรกนี้ มีผู้นิยม
มาก ต่อมาข้าพเจ้าจึงได้แยกออกเป็น ๒ เล่ม คือลูกเสือเอก
และโท และกระทรวงธรรมการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้
แล้ว นับว่าเป็นหนังสือสำหรับวิชาลูกเสือโดยตรงเล่มหนึ่ง
อนึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณพระราชาชนมนิเทศ ที่ได้มี
ความเกื้อหนุนแก้ไขหนังสือเล่มนี้ให้เป็นส่วนมาก

ขุนจิตพิทยกรรม

ผู้รวบรวม

หลักสัตรวิธีชาตกเลื่อเอก

๑. ขันคนไม้ หน้า ๑
๒. ทำสัญญาด้วยกองไฟทั้งสองวิธี ตามแบบ
ตั้งดอนเลื่อป่าแะรถเลื่อ หน้า ๒
๓. เเคิรทางไปแห่งใดแห่งหนึ่ง ระยะทาง
ประมาณ ๓๐๐ เด็นแะวกดัมมา หรือจะไป
ทางเรือแจว เรือพาย ระยะทางเท่ากันก็ได้
แต่ถ้าจะไปด้วยม้าหรือพาหนะอย่างอื่น ต้อง
ไป ๕๐๐ เด็น แะวกดัมมา ยอมให้เวลา
๒ วัน คือ ให้ค้างไคคนหนึ่ง เมื่อวกดัมมา
แะวต้องทำรายงานละเอียดยขึ้น (แะวรถไฟ
รถยนต์ เรือรถไฟ เรือยนต์ห้ามมิให้ใช้) หน้า ๕
๔. รุจกวิธีทำให้โดหิตหยุค วิธัมคแมต วิธ
ช่วยคนจมน้ำ อย่างวิธีแกคนจมน้ำให้พ้น
ช่วยคนถูกไฟ คนเป็นตม คนถูกอศรพิษ
อย่างน้อยต้องรู้ ๓ อย่าง หน้า ๘
๕. หุงเข้า นึ่งเข้า หรือหตามเข้า แะะทำกับ
เข้าอย่างหนึ่ง ที่พอจะกินได้ในเวลาเคิรทาง
กลางป่า หน้า ๑๘

๖. อ่านแผนที่เข้าใจ เขียนแผนที่แบบตรวจ
ทาง และชี้ทิศได้โดยไม่ต้องอาศัยเข็มทิศ หน้า ๒๓
๗. คัดไม้ไผ่หรือกิ่งไม้ยอม ๆ พอใช้ในการ
คายได้ และทำสิ่งของใช้ที่จำเป็นได้ใน
การเดินทาง หน้า ๒๖
๘. คำนวณระยะทางส่วนกว้าง ส่วนสูง จำนวน
และน้ำหนัก มิให้คลาดเคลื่อนไปกว่าส่วน
หนึ่งในสี่ หน้า ๒๘
๙. รู้จักตั้งและรับสัญญาณธงได้ตามแบบเสื้อป่า
เร็วช้าพอสมควร หน้า ๓๖
๑๐. รู้จักตั้งต้อนเต็กจนมีความรู้เข้าเป็นลูกเต็ก
สำรองได้ หน้า ๓๘
๑๑. คลั่งขอมดิน หน้า ๔๓

๑. ชนต้นไม้

การชนต้นไม้เป็นวิชาจำเป็นที่ลูกเสือต้องทำได้จริง ๆ
และรวดเร็วด้วย เพราะลูกเสือนั้นหน้าที่เกี่ยวข้องในการลาด
ตระเวนและสืบข่าว ต้องรู้จักปีนป่ายขึ้นลงในที่สูง ๆ ได้
คล่องแคล่ว การฝึกหัดชนต้นไม้ จะฝึกหัดแต่ในโรงเรียน
นั้นยังไม่พอ เพราะมีเวลาน้อย จำต้องฝึกหัดในเวลาอื่น ๆ
อีกให้มาก จึงจะชำนาญ การชนต้นไม้มีหลักอยู่ว่า ต้อง
ขึ้นได้ด้วยอาการว่องไวและสะดวก ทั้งไม่เห็นรอยด้วย ฉะนั้น
จึงต้องฝึกหัดวิธีชนต้นไม้ให้ถูกวิธีคือ ใช้มือทั้งสองเกาะ
ต้นไม้ เอาปลายเท้าทั้งสองยันต้นไม้ไว้ ยกตัวขึ้น
อย่าให้หน้าอกปะทะกับต้นไม้คล้ายกับท่าท่าจะคลาน แล้วจึง
ไต่ขึ้นไป โดยใช้มือซ้ายออกก่อน แล้วจึงก้าวเท้าขวาตาม
ท่าเหมือนอย่างเคียวและคลาน ในเวลาที่กำลังขึ้นอยู่นั้น หน้าอก
อยู่ต่ำปลายเท้าทั้งสอง ส่วนมือเป็นเครื่องพยุงตัวให้ขึ้นไป
ตามความต้องการ

เพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายขึ้นแก่เด็กในเรื่องนี้ ในชั้น

คันครควรผกหัดให้ขึ้นคันไม้เคียว ๆ ให้ชำนาญจริงเสียก่อน
แล้วจึงหัดขึ้นคันตั้งขึ้นไปตามลำคัน

๒. ทำสัญญาด้วยกองไฟทั้งสองวิธี

ลูกเรือต้องมีความรู้ในการส่งและอ่านสัญญาที่ทำด้วย
กองไฟและควันไฟ ได้แม่นยำและเร็วด้วย

ก. สัญญากองไฟ สำหรับใช้ในเวลาดำดงคืน การส่ง
จะกองไฟให้ลุกเป็นเปลว หรือจะใช้ไฟฟ้าเคียวทางอย่างไร
ก็ได้

วิธีส่ง ใช้ปัด และเปิดให้เห็นแสง ถ้าเห็นแสงนาน
หมายความว่า “ยาว” ถ้าเห็นเวตามน้อย หมายความว่า “สั้น”

ยาว เปิดให้เห็นแสงชั่วขณะ ๑ ถึง ๖ ชั่วโมง แล้วปิดไว้
ชั่วขณะ ๑ ถึง ๔

สั้น เปิดให้เห็นแสงชั่วขณะ ๑ ถึง ๒ ชั่วโมง แล้วปิดไว้
นานชั่วขณะ ๑ ถึง ๔ มี ๔ อย่างคือ:-

- ๑ แสงไฟยาว ๆ หดยครั้ง เดียวต่อไป, ทำได้
- ๒ แสงไฟสั้นกิด ๆ กันหดยหน มานี้, เข้าแถว
- ๓ แสงไฟปด่อยเรื่อย ๆ หยุด, ทำไม่ได้
- ๔ แสงไฟ ยาว สั้น สลับกัน ระวางภัย, มีเหตุ

ข. สัญญากวนไฟ สำหรับสิ่งในเวลากลางวัน คือ
กองไฟ และเขาหม้อต้ด ๆ กลุ่มให้มีควันมาก ๆ ใช้ผ้าผืน
ใหญ่เปิด ปลด้อยให้ควันขึ้นเป็นดุก ๆ

ดุกใหญ่ เปิดให้เห็นนาน ชั่วฉับ ๑ ถึง ๒ ชั่วโมง และ
ปิดไว้ ชั่วฉับ ๑ ถึง ๔

ดุกเล็ก เปิดให้เห็นนานชั่วฉับ ๑ ถึง ๒ ชั่วโมง และปิดไว้
นานชั่วฉับ ๑ ถึง ๘ มี ๔ อย่างคือ:-

- ๑ ควันดุกใหญ่ หดายดุก เติรต่อไป, ทำได้
- ๒ ควันดุกเล็ก ๆ ติดกันหลายหน มาน้ำ, เข้าแถว
- ๓ ควันปลด้อยเรื่อย ๆ หยุต
- ๔ ควันดุกเล็ก ใหญ่ สลับกัน ระว่างภัย, เกิดเหตุ
(ดูความพิสดารในแบบตั้งต่อนเลื้อยป่าและดุกเลื้อย)

วิธีส่งข่าวด้วยหนังสือลับ

๑. เขากกระต่ายที่จะเขียนชุน้ำให้ชุ่มวางลงบนกระจาก
ใช้กระต่ายแห้งวางทับบน เขียนหนังสือบนกระต่ายแห้ง
ด้วยดินสอปลายทู่ ผึงไว้ให้แห้ง เวลาอ่านชุน้ำให้ชุ่มจึงเห็น
ตัวอักษร

๒. เขาตั้งบ๊ยะตายน้ำพอด้มกัว เขียนบนกระตาส เมื่
 แห้งจะมองไม่เห็นตัวอักษร เวลาอ่านต้องชุบน้ำให้ชุ่มจึง
 จะเห็น

๓. เขาปากกาแทงที่หัวหอม ใช้น้ำยางหัวหอมเขียน
 บนกระตาส เมื่อแห้งจะไม่เห็นรอยเขียน เวลาอ่านต้อง
 อดไฟให้ร้อน

๔. ถ้าอ่านเวลาดากด้น เขาคืนประดีจะตายน้ำให้ชัน
 ไซ้ไม้กัลม ๆ เขียนที่กระตาส เวลาแห้งไม่เห็นรอย ผู้อ่าน
 ต้องพื้กระตาสนั้นเป็นชาวางลงกับพน จุกไม้ขีดไฟเข้าข้างใต้
 จะอ่านได้

๕. เขาจารย์ตั้งตายน้ำให้พอดั เขียนแล้วฝังให้แห้ง
 เวลาอ่านต้องถนไฟจึงจะเห็น

๖. เขาจารย์ตั้งตายน้ำ เขียนทั้งไว้ให้แห้ง เวลาอ่าน
 เขากระตาสจุ่มน้ำจึงจะอ่านเห็น

๓. เติรทางไทดไปและกัถับมารายงาน

ถูกเลื้อยต้องมีความรู้ในการสำรวจทางใต้ดี โดยให้เติร
 ทางไปไทด ๓๐๐ เส้น และกัถับมาอีกในวันเดียว คือไป

แต่เข้ากลับเย็น จะไปด้วยเรือแจวเรือพายก็ได้ แต่ถ้าไป
ด้วยม้าต้องไปไกล ๕๐๐ เส้น แล้วกลับมาทำรายงานยื่นผู้
บังคับบัญชาในวันรุ่งขึ้นโดยละเอียด

วิธีทำรายงาน การทำรายงานสำรวจทางที่ถูกต้องได้เคิ
รทางมาแล้วนั้น จะต้องถือหลักสำคัญของการทำรายงาน
ไว้เป็นข้อเตือนใจคือ เรื่องที่รายงานนั้นจะต้องเป็นความจริง
อย่าง ๓ พด ให้ละเอียดพอที่ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจนอย่าง ๓
การเขียนต้องเขียนให้อ่านง่าย และอย่าให้ย่อเกินไปจนทำ
ให้เสียความอย่าง ๓

ข้อสำคัญของรายงาน เนื้อเรื่องที่เขียนลงไป ใน
รายงาน ต้องกล่าวแต่ถึงที่สำคัญซึ่งควรจะให้รายละเอียด
ทราบ คือ

๑. บอกชื่อและของผู้ทำรายงาน กับหนทางที่สำรวจนั้น
ตั้งแต่ไหนถึงไหน ในจังหวัดอะไร รวมเป็นหนทางยาว
เท่าใด บอกให้ใกล้กับความเป็นจริง

๒. บอกภูมิประเทศและหนทาง ให้บอกพื้นที่ต้องข้าม
ทางตึกเข้าไปประมาณ ๒๐ เส้น ว่าเป็นอย่างไร มีเนิน มีป่า
มีเครื่องกีดกัน และมีห้วยหนองลำคลอง แม่น้ำมากน้อย

อย่างไร มีที่เป็นป่าหรือเป็นที่ราบลุ่มคอนประการใด ส่วน
หนทางที่ไปนั้นเป็นทางกันดารหรือสะดวก เป็นถนนโรยอิฐ
ถนนดินหรือทางธรรมดา กว้างหรือแคบพอใช้ยานชนิด
ใดได้สะดวก มีหนทางแยกติดต่อไปถึงไหน ใกล้ท่าเรือ
หรือทางรถไฟ และตามทางมีสะพาน เสาโทรเลข โทรศัพท
หรือสิ่งสำคัญอะไรบ้าง

๓. บอกกำลัง ต้องบอกให้ชัดเจนว่าพื้นที่นั้น มีหมู่บ้าน
ชื่ออะไร จำนวนคนกี่มากน้อย มีสิ่งต่าง ๆ เช่น น้ำ วั
คควาย เกวียน ข้าว ผักและหญ้า ประมาณเท่าไร ที่ว่าง
เช่นวัดและหมู่บ้านนั้น อาจพักกองทหาร กองเสบียง กอง
พยาบาลได้หรือไม่ มีน้ำอาบ น้ำกิน และที่พักห่างไกล
อย่างไร

๔. ออกความเห็นของตนเอง ในตอนสุดท้ายของรายงาน
ควรออกความเห็นประกอบไว้ พอเป็นเครื่องช่วยในการ
วินิจฉัยต่อไปบ้างว่า ทางที่กันดารและที่พัก อาหารการกิน
เหล่านั้น ถ้าจะให้สะดวกควรจะจัดการอย่างไร การเดินทาง
ไหนจะสะดวก และทางไหนไม่สะดวก ดีชั่วอย่างไร
สมควรจะจัดการ ทำกับสิ่งที่ดีขึ้นของต่อไปประการใด เพื่อ
ให้สะดวกและเป็นประโยชน์

แบบรายงานอย่างย่อ

โรงเรียน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๔๗.....

ข้าพเจ้าลูกเสือ.....กองที่..... ขอทำรายงาน

การสำรวจทางคงแต่ตำบล.....จังหวัด.....

รวมเป็นหนทางประมาณ.....เส้น ยื่นต่อผู้กำกับกอง.....

๑. ก. ภูมิประเทศที่ได้สำรวจมาแล้ววัน..... เป็นพื้นที่.....

ข. หนทางที่เดินไปนั้นเป็นหนทาง.....

๒. พบทกถาวน มีสิ่งที่เป็นก้างและปะโยชน์ได้

คือ.....

๓. ข้าพเจ้าขอออกความเห็น ว่า ทางที่แคบ ที่เป็นโคตรน

และที่พกทยังไม่สะดวกนั้น ควรแก้ไข คือ.....

๕. ปัจจุบันพยาบาล

ทุกเชื้อเอกต้องมีความรู้ในการพยาบาลคนป่วยเจ็บด้วย เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ต้องแคล้วและเร็วทันต้องการ เช่น

ก. ช่วยคนตกน้ำ ๑. เมื่อเห็นคนกำลังจมน้ำให้รีบช่วยทันที จะใช้ท่อนไม้หรือเครื่องชูชีพโยนให้ก็ได้ แล้วรีบบอกคนใกล้เคียงให้ทราบโดยเร็ว ถ้าเห็นจำเป็นต้องช่วยโดยตนเอง ก็ให้รีบกระโดดลงไปช่วยทันที ให้เข้าช่วยทางหลัง ถ้าจมน้ำจับข้อมือเรา จงพลิกข้อมือเราไปทางหัวแม่มือของคนจมน้ำมือจะหลุดออกได้ และต้องระวังอย่าให้หลุดออกได้เป็นอันตราย ถ้าหลุดเรา จงเอามือขวาถอดขึ้นเขวคนจมน้ำไว้ เอามือซ้ายยันคาง ให้นิ้วมือเข้าในจมูก มือขวากอดเข้ามา มือซ้ายดันออกไป ไม่ช้าก็จะปล่อย หรือจะใช้อย่างวิธีงัดตัวเอาเข่าขึ้นหน้าอกออกไปก็ได้ แต่ถ้าถอดไว้ไม่ปล่อยจงกดให้จมน้ำเข้าทุกที คนจมน้ำจะดำดึกน้ำก็ต้องปล่อย แล้วรีบนำเข้าฝั่ง โดยใช้มือจับที่ท้ายทอยหรือใต้รักแร้ ให้คนจมน้ำนอนหงายนิ่ง ๆ ตักกรรเชียงเอาดีข้างเราเป็นเครื่องช่วยวางคนจมน้ำมาเข้าฝั่ง

๒. เมื่อถึงฝั่งรับแกเดือผาเครื่องวัดตั้งออกให้หมด วาง
นอนขว้างลง ให้เส้นไขว้กันรองใต้หน้าผาก ใช้ผ้าหรือหมอน
หนุนใต้หน้าอก เช็ดปากด้วยดิ่งได้โครกออกให้หมด ดึงดิ่ง
ผูกไว้กับคาง แล้วจัดการทำให้น้ำออกจากท้อง

๓. การเข้าน้ำออกจากท้องอย่าใช้วิธีผิดทาง เช่น หัว
ให้หัวลง หรือจับเหวี่ยงไปมา บางทีใช้เขานอนคว่ำบนก้น
กระแทกเป็นคั้น ทางที่ถูกให้เขามือกดที่ใต้ซี่โครงลงไปทั้งสอง
ข้างให้หดย ๗ ครั้ง แล้วพลิกตะแคงทำให้หัว

๔. เมื่อน้ำออกจากท้องหมดแล้ว ถ้าคนจนน้ำขึ้นไม่
หายใจ ต้องทำให้มีลมหายใจ รับเอาขวดน้ำร้อนหรือของ
อุ่น ๆ วางให้ทั่วร่างกาย จะใช้มีชกก็ได้ แล้วจัดการทำวิธี
ผายปอดต่อไป

วิธีที่ ๓ วางคนลงบนนอนหงายลงราบ ๆ แกะเครื่องวัดตั้ง
ให้หมด จับแขนตรงเห็นข้อศอกทั้งสองแขน ดึงขึ้นมา
ทางศีรษะ ให้แขนเหยียดเต็มที่ นานสัก ๒ นาทีหรือนับหนึ่ง
ถึง ๕ ซ้ำ ๆ คือให้หายใจเข้า แล้วพับแขนกลับลงมาที่ตัว
กดให้ติดกับตัวข้าง เพื่อทำให้ซี่โครงบีบเข้าไป ทำนานเหมือน
กัน คือให้หายใจออก

วิธีที่ ๒ ให้คนตั้งบนนอนหงาย เอาหมอนหนุนที่หลัง ให้ไหล่เลยหมอนนิดหน่อย หัวห้อยไปข้างหลังคอเหยียด ค้าง จับมือเหยียดไปทางศีรษะ แล้วคุกเข่าพร้อมที่คอน ตะโพก เอามือจับที่ชายโครงย้อนมาทางหน้าอกทั้งสองข้าง ให้แน่นมือไปทางกางคนไข้นั้น หัวนอนอยู่ตรงช่องซี่โครงคอน กลาง เอาข้อศอกวางพาดหน้าอกคนไข้ ให้หัวเข่าเป็นหลัก ค่อย ๆ โน้มตัวไปข้างหน้า หน้าหนักตัวดันคนไข้ ทำให้ หายใจออก ลดตัวกลับมาทันที ปลดปล่อยมือที่กดหน้าอกเสีย ทำให้หายใจเข้า

วิธีที่ ๓ เป็นวิธีเก่า ถ้าคนตั้งบนออกมาผูกไว้กับคาง ไข่มอนหรือม้วนผ้าพันที่หน้าอก คว่ำคนไข้อย่างนี้ แล้วกดกับ ตะแคง กลับคว่ำ ทำสลับกันหลาย ๆ ครั้ง แล้วให้เอามือ กดบ่าทั้งสองข้างเพื่อให้ลมออกจากปอด

วิธีที่ ๔ เป็นวิธีใหม่ กระตุกต้นคนตั้งบนเดิม ๆ คือให้ จับต้นให้แน่น แล้วดึงออกมายืดไว้สัก ๓ นาที จึงปล่อย เข้าไป ทำดังนี้สลับกันประมาณนาทีละ ๓๕ ถึง ๔๐ ครั้ง

ข. ช่วยคนเป็นลม เมื่อเห็นคนเป็นลมต้องตั้งเกิดคิดว่า เป็นลมชนิดไหน จะได้ช่วยเหลือให้ถูกต้อง ลมมีหลาย ชนิดคือ

๑. ดมธรรมชาติหรือสามัญ เป็นได้เพราะท้องเสียหรือ
 เพราะความร้อน ให้มีอาการวิงเวียน ศีรษะเวียน ถ้าเป็น
 มากๆถึงแก่อาเจียน เหงื่อออกที่หน้าและตามตัว ดมชนิด
 นี้ไม่ดีสำคัญ เพียงแต่ให้อยู่ในที่อากาศดี ๆ หายาต้มให้ดื่ม
 และให้กินยาหอม ๆ ก็จะช่วย

๒. ดมแตก (ชั้นละโครีก) เป็นได้เพราะถูกแดดเผา
 จิตอยู่แห่งเดียว เช่นที่ศีรษะ หรือท้ายทอย ที่ด้านหลัง ให้
 มีอาการวิงเวียนหน้ามืด ชอนเพื่อยและง่วง บางทีถึงกับล้ม
 การพยาบาล ให้นำคนไข้ไปในที่ร่มเย็น อากาศดี วางให้
 นอนหาหมอนหรือผ้าหนุนศีรษะให้สูง แก่เครื่องวัดตั้งให้หมด
 เอาผ้าเย็นหมั่นถูศีรษะและตามตัวให้เย็น แต่อย่าให้ดื่มสุรา

๓. ดมดับ มีอาการคล้ายดมธรรมชาติแต่แรงกว่า หน้า
 ช้ำ เหงื่อออกตามตัวและหน้า ทำให้หมดสติ การพยาบาล
 นำคนไข้ไปนอนให้หัวต่ำ อย่านั่งขึ้นนั่งหรือพยายามเป็น
 อื่นขาด แก่เครื่องวัดตั้งออก ใช้ผ้าเย็นชะโลมหน้า มี
 หน้าอก แล้วเอาผ้าขบที่เขี้ยวลิ้น หรือผ้าไอเคอโคโคญ
 ขุดผ้าตะหน้าผากเสมอ หายาต้มให้ดื่ม แต่อย่าให้ดื่มสุรา

๔. ถมมหาตมณั เป็นเพราะเดินโอดหิดเล็ก ๆ ที่ขึ้นไป
 - ยังต้มองแตก ปล่อยให้โอดหิดอาบไปทั่วร่างกาย มีอาการ
 หน้ามืดวิงเวียนไม่ได้สติ เลยล้มลงแน่นิ่งไป ตมชะนิคิน
 ผู้เป็นหน้าแดงเป็นชนิดร้ายแรง อาจตายได้ทันที การ
 พยาบาท ให้นำคนเจ็บไว้ในที่ร่มเย็นอากาศดี แก่เครื่อง
 วัตถุสิ่งออก เอาหมอนหนุนศีรษะให้สูง ใช้น้ำเย็นชุบน้ำ
 และเอาผ้าชุบน้ำเย็นประคบศีรษะ ถ้าตัวร้อนจัด เอาน้ำแข็ง
 ประคบตามตัว หายวอดหรือฟื้นคืนให้ดื่ม แต่อย่ากรอกยา
 หรือให้ดื่มสุราเป็นอันขาด แล้วรีบตามหมอ

๕. ถมบ้าหม (เขมเดบซ) เจตาเป็นมักร้องเอะอะดัง
 ดังชักหน้าตาเป็นฟอง เป็นชนด้วยการคิดต่อตามเชื่อสาธ.
 การพยาบาท ถ้าคนไข้หน้าซีดให้ชนศีรษะต่ำ ถ้าหน้าแดง
 ให้ชนศีรษะสูง คอยจับมือและเท้าไว้อย่าให้ดิ้น เอาไม้
 เหนียวๆ ไล่ในระหว่างฟัน เพื่อไม่ให้กัดลิ้นตัวเอง แก่
 เครื่องวัตถุสิ่งออก พยายามให้ชนหลับ เมื่อคืนวันเอา
 อาหารเหลว ๆ ให้กินเล็กน้อย แต่อย่าให้กินยาอย่างใดจน
 กว่าหมอจะมา

๖. เป็นด้วยความกระตือรือร้น มอง เช่น กลูคูรีระ หรือตก
จากที่สูง อย่างเบาจะมีอาการหน้าซีด หายใจช้า ๆ เผลอตัว
เกือบหมดสติ อาการคล้ายลมหายใจหมด การพยายาม
นำคนไข้ไปในที่อากาศดี ใช้ผ้าชุบน้ำร้อนประคบเท้าและมือ
เพื่อให้โลหิตลงจากสมอง แล้วกินน้ำร้อนหรือน้ำชาก็ได้
แต่อย่าให้กินสุรา ถ้าเป็นอย่างหนักจงรีบไปตามหมอ

ค. ช่วยคนถูกไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก ๑. การช่วย
เหลือเบื้องต้น ถ้าเห็นไฟไหม้ขึ้นที่บ้านเรือนใด รีบบอก
คนข้างในให้รู้ตัว นอกเจ้าหน้าที่แตะเพื่อนบ้านใกล้เคียง
เคียง แล้วช่วยกันคนอย่าให้เกราะ

ถ้าจะเข้าไปช่วยคนในห้องซึ่งไฟกำลังไหม้อยู่ ให้เอาผ้า
หรือถุงเท้าไหม้พรมชุบน้ำ ปิดปากและจมูก เพื่อมิให้
ดำดึกคว้น แล้วใช้ผ้าขูดตัวเจาะรูตรงกลางชุบน้ำใส่ต่าง
เสื้อ คดากันหน้าเข้าไป

ถ้าพบคนถูกไฟลัดบอยู่ รีบอุ้มออกมาโดยเร็ว โดยจับ
คนไข้ในท่าคุกเข่า ให้น้ำคนเจ็บเข้าหาตัวเรา สอดตัว
เราเข้าใต้คนเจ็บ จนท้องคนเจ็บอยู่บนไหล่ซ้าย แล้วค่อย ๆ
ถูขึ้น

ถ้าแบกออกมาไม่ได้ จับคนไข้นอนหงายบนกระดาน
เอาผ้าหรือเชือกผูกเขว้าง ๑ ผูกข้อเท้า ๑ แล้วเอา
ปลายเชือกที่ผูกเท้าไว้พอทำบ่วงสายธนูได้ คดางตงเอา
หัวธนูเข้าในบ่วงให้เชือกอยู่ใต้ท้อง หันหลังไปทางคนไข้
คดางออกมา

ถ้าคนถูกไฟกำดังไหม้เลือดผ่ายอยู่ ผดุงคนนั้นให้ล้มลงกับ
พื้น ไฟจะดับ เอาเลือดหรือพรมห่อตัวเขาเข้า จนเปลวไฟ
ดับแล้ว จึงใช้น้ำดับได้

๒. การพยาบาล คนที่ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ดินน้ำมัน
คดอกนั้น เป็นแผลเนื้อลึก มีอาการปวดแสบปวดร้อน
ทรมานทรมานมาก ต้องรักษาด้วยยาเย็น ๆ ก่อนพยาบาล
เมื่อคนเจ็บได้เลือดย่อยยับตลอด จึงใช้กรรไกรหรือมีดตัด
แล้วจึงใช้ผ้าดีหรือผ้าชั้นเล็ก ๆ ชุบน้ำมันผลไม้ เช่นน้ำ
ดินชืด น้ำมันมะกอก น้ำมันมะพร้าวปิดที่แผลที่ระคาย
ถ้าปวดแสบปวดร้อนมาก เอาน้ำมันปนกับน้ำปูนใสปิดที่แผล
หากไม่มีน้ำมันใช้แป้งดำโรยก็ได้ แล้วพันผ้าอย่าให้อากาศ
ถูก และถ้าคนไข้หน้าชืดให้ชนหัวดำ เอาน้ำชาหรือน้ำร้อน
เป่า ๆ ให้ดื่ม แต่อย่าให้ดื่มสุรา

ง. ช่วยคนถูกอสรพิษกัด เช่นงูเป็นต้น ผู้ถูกกัด
จะมีอาการวิงเวียนอ่อนเพลีย หายใจไม่สะดวก ที่แผลจะมี
รูเล็ก ๆ ๒ รู เมื่อรูว่างก็ควรบีบตามหมอนทันที แล้วจึง
จัดการพยาบาลในขั้นต้น ดังนี้

เอาเชือกมัดเหนือแผล คือระหว่างแผลกับหัวใจให้แน่น
เพื่อไม่ให้พิษเด่นเข้าหัวใจ ตัดแผลด้วยน้ำร้อน ใช้มีด
คม ๆ กรีดปากแผลให้โลหิตออกมาก ๆ พิษจะย้อนลง จึง
เอาด่างทับทิมยัดใส่แผล หรือใช้หัวไม้ขีดไฟจุด บางคนใช้
เหล็กเผาไฟ เพื่อทำให้พิษสุก ให้ดื่มเบรนต์ลิก ๑ ช้อนกาแฟ
ถ้าคนไข้จงอย่ำให้นอน พิษจะเด่นทั่วไป ถ้าเห็นหายใจ
อ่อนหรือขัด ให้อุจจาระให้หมดมหายใจ

แมลงบึ้งและตะขาบคืบ ก็ควรใช้ทำนองเดียวกัน

จ. การรักษาบาดแผล แผลมี ๒ ชนิด คือ

แผลเรื้อรัง หรือแผลที่เป็นหนอง ต้องชำระแผลให้
สะอาด คัดสะเก็ดที่เกิดหนองออกให้หมด ถ้าแผลมีผ้า
กิดผ้าด้วยเกลือเงินหรือคอตติคิกแท่ง จะใช้ด้ายดัดตะกั่วหรือ
จุนดีก็ได้ เมื่อเห็นมีหนองมากเปลี่ยนยาวันละ ๒ ครั้ง

แผลปัจจุบัน หรือแผลสด เช่นถูกมีดบาด ถูกขวาก
ถูกสัตว์ร้ายกัด แผลสดนั้นต้องล้างแผลให้สะอาดด้วยน้ำอุ่น
แล้วใช้น้ำยาไอโอดีนชุบผ้าดีหรือผ้าปะไว้ พันผ้าให้มิด
อย่าให้อากาศถูก แต่ถ้าเป็นแผลลึกเลือดออกไม่หยุด ต้อง
จัดการห้ามโลหิตเสียก่อน

วิธีห้ามโลหิต จงตรวจดูบาดแผลให้รู้ว่าโลหิตออก
จากที่ใด แล้วจึงห้ามให้ถูกตามสถานที่ คือ

๑. ถ้าโลหิตออกจากเส้นโลหิตเล็ก เอานิ้วมือหรือก้อน
ผ้าดีกดที่แผลพอคั่งมีเลือด ๕ นาทีจึงยก ถ้า
โลหิตไม่หยุดกดลงอีกสัก ๒ ครั้ง

๒. ถ้าโลหิตออกจากเส้นโลหิตดำ เอาหมอนผ้าดีหรือผ้า
ชุบน้ำปะที่ปากแผลโดยเร็ว พันให้แน่น ถ้ายังไม่หยุดเอาผ้า
พันที่ริมแผล ให้แผลอยู่ระหว่างผ้ากับหัวใจ

๓. ถ้าโลหิตออกจากเส้นโลหิตใหญ่ ใช้หมอนผ้าดีหรือ
ผ้าปะที่แผลกดให้แน่น รีบคลำดูเส้นโลหิตใหญ่กดให้แน่น
ถ้ากดไม่ได้ เอาผ้าขดเป็นปมวางบนเส้นรัดให้แน่น

๔. ถ้าโลหิตออกจากแผลที่ศีรษะ ใช้หมอนผ้าดีหรือผ้า
บีบปากแผลพันให้แน่น

๕. ถ้าโลหิตออกจากแผลที่ต้นคอ เอาหมอนอุดกัที่ปากแผล แล้วกดเส้นซึ่งเป็นแผลนั้นด้วย

๖. ถ้าโลหิตออกจากแผลที่ต้นขา ให้กดที่กระดูก ถ้ากดด้วยนิ้วไม่พอ เอาหมอนดัดวางทับแล้วรัดให้แน่น

๗. ถ้าโลหิตออกจากแผลที่รักแร้ เอาหมอนดัดใส่ที่รักแร้ ผูกคั่นแขนให้ติดกับตัว ถ้าไม่หยุดกดเส้นโลหิตที่ไหปลาร้า

๘. ถ้าโลหิตออกจากแผลที่แขน กดเส้นใต้ท้องแขนซึ่งอยู่ใต้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ถ้าไม่หยุดใช้ผ้ารัด

๙. ถ้าโลหิตออกจากแผลที่มือ เอาหมอนดัดหรือผ้าวางบนแผล มัดให้แน่น แล้วทำเปดแขนมือไว้ให้สูง

วิธีพันแผลและผ้าพันแผล ผ้าพันมี ๒ ชนิด คือผ้า ๓ เหลี่ยมยาว ๓ เมตร และผ้า ๔ เหลี่ยม เมื่อจะพันแผล ถ้าผ้า ๓ เหลี่ยม พันมุมของผ้าลงมาถึงขอบผ้า ให้เป็นรูป ๔ เหลี่ยมผืนผ้า ถ้าต้องการให้แคบพันเข้าออกครึ่งหนึ่ง เวลารพันให้ผูกเป็นเงื่อนแน่น มีเงื่อนกะทกได้ อย่าให้แน่นหรือหลวมเกินไป

การทำเปิดแหวนมีข้อด้วยผ้าพัน มี ๒ อย่าง

ทำเปิดใหญ่ คือผ้าออกทั้งผืน เอาชายข้างหนึ่งพาดบ่า
ข้างดีให้ถอดออกไปได้แขนที่เจ็บ ให้มุมของผ้าอยู่หลัง
ข้อศอก จับแขนเจ็บวางบนผ้า เอาชายที่เหลือพาดบ่าที่เจ็บ
ผูกให้ติดกันที่หลังคอ จับมุมผ้าข้อศอกออกมาติดไว้
ข้างนอก

ทำเปิดเล็ก อย่างเดียวกับเปิดใหญ่ แต่พับผ้าให้เล็ก
เข้าไป ถ้าผ้าเป็น ๔ เหลี่ยม ต้องพับให้เป็น ๓ เหลี่ยม
เสียก่อน

๕. หุงเข้าและทำกับเข้า

การครัวเป็นของจำเป็นอย่างหนึ่งในเวลาเดินทาง เพราะ
จะหาผู้ทำให้ไม่ได้ ตกเลือดต้องทำได้เอง แต่การหุงเข้าและ
ทำกับเข้าสำหรับลูกเสือ ไม่จำเป็นต้องประณีตหรือทำของ
ยาก ๆ เพียงแต่หุงเข้าสุก ทำกับเข้าง่าย ๆ ได้ดีก็ส่งตาม
อย่างก็พอแล้ว

ก. วิธีหุงเข้า การหุงเข้ามี ๒ วิธี คือหุงเข้าต้มน้ำอย่าง ๓
หุงไม่ต้มน้ำอย่าง ๑ เวลาหุงต้องทำเตาใช้ก้อนหินหรืออิฐ

๓ ถ้อนวางเป็น ๓ แถว หรือจะใช้ไม้ดัด ๆ คอกลงไปในดินก็ได้ เข้าที่ใต้หม้อ คะเน ให้มีที่ว่างในหม้ออยู่กว่าครึ่ง มิฉะนั้นจะแน่นหม้อ ถ้าหุงอย่างเช็ดน้ำต้องใส่น้ำให้มากประมาณ ๒ องคุล ถ้าหุงไม่เช็ดน้ำได้เพียง ๓ องคุล แล้วใส่ไฟให้ตุกเต็มอ ถ้าไฟดับบ้างตุกบ้างเข้าจะแฉะ เมื่อเดือดเอาไม้หรือช้อนคนให้ทั่ว ตักเมล็ดข้าวตอกเห็นว่าเมล็ดข้าวเกือบสุก แล้วจึงยกกลงเช็ดน้ำทิ้ง ราไฟลงไว้จนมีไอรอกจากปากหม้อทั่วกัน นับว่าข้าวสุกใช้ได้

แต่ถ้าหุงไม่เช็ดน้ำ พอเดือดคนให้ทั่ว แล้วราไฟให้น้อยลง บิดฝาทิ้งไว้ น้ำในหม้อจะแห้ง แล้วจะมีไอรอกจากปากหม้อ เข้านั้นจะสุกโดยไม่ต้องยกกลงเช็ดน้ำ

การหุงเข้าถ้าไม่มีหม้อ จะใช้กระบอกล้อมไม้ไผ่ดัด ๆ ที่ไม่ตั้งแก่นัก กรอกเข้าสารใส่น้ำพอควร กองไฟเอากระบอกล้อมไว้ข้าง ๆ กลับให้ทั่ว คะเนจนกระบอกล้อมไหม้เกรียม น้ำที่ไล่ก็แห้ง เข้าในกระบอกละสุกเหมือนกัน ทำอย่างนี้เรียกว่า “หลามเข้า”

ข. ทำกับข้าวอย่างง่าย ๓. ต้มไข่ ไข่เป็นของสุกง่าย ถ้าต้มได้นานเกินไป เนื้อในจะแข็งรับประทานไม่ดี เพราะ

ฉนั้น ถ้าต้องการให้ไช่พอดูก ต้องต้มให้เดือดเพียง ๒ นาที
แต่ถ้าต้องการเนื้อไช่เปื่อยนุ่ม ต้มให้เดือดเพียง ๓ นาที

๒. บึงเนื้อ ฉ่างเนื้อให้สะอาด ไช่ไม้ค้ำค้ำดีกว่าวางบึง
เตย ๆ เพราะวางไต้ง่ายไม่สกปรก บึงไฉ่ฉานจนเห็นสี
เหลืองจัด นับว่าเนื้อนุ่มสุกใช้ได้

๓. น้ำพริกฉิม ไช่ครกหรือขงโตตำก็ได้ เอากระบี่
ตำกับหัวกระเทียมแห้ง ๒-๓ กลีบ แล้วใส่พริก ต้องการ
เผ็ดตำให้ละเอียด ถ้าไม่ให้เผ็ดตำพอแตก จึงใส่น้ำปลา
มะนาว หรือส้ม อย่างใดก็ได้ ต้องการ หวาน ใส่น้ำตาล
เล็กน้อย

๔. น้ำพริกเผา เอาพริกแห้ง หัวหอมกระเทียมแห้ง
กระบี่ เผาหรือคั่วให้เกรียม ใส่ครกตำให้ละเอียด ใส่น้ำปลา
น้ำตาล

๕. บะฉื่อ ไช่เนื้อหมูนามากกว่ามัน สับรวมกับหัวกระเทียม
แห้ง ๔-๕ กลีบให้ละเอียด ใส่ในน้ำกำดั่งเดือด แล้ว
ใส่น้ำปลาหรือเกลือ ถ้ามีด้ายผักใส่ด้วยยิ่งดี

๖. แกงฉัด หรือเรียกว่าแกงเหตา ไช่เนื้อหมูคัตมนั้น
และหอมหัวใหญ่ แดงกวา คันหอมสด ถ้ามีกุ้งสดยิ่งดี

หันหมุนและพลิกให้ชันยาว ๆ เอาเนื้อหมูมัดกับกระเทียมให้
แตกมัน แล้วจึงใส่เตงกวาหัวหอม น้ำปลา ต้นหอม

๖. ต้มยำ ใส่น้ำหรือปลาก็ได้ ใส่ใบมะกรูด ตะไคร้
เกลือ น้ำ ต้มให้เดือดจึงใส่น้ำหรือปลา เติงกวาหัวหอม
ต้องปรุงอีก คือใส่น้ำปลา มะนาวหรือมะม่วงมะขามก็ได้
พริกสด ถ้ามีน้ำพริกเผาใส่ไม่ต้องใส่พริกสด

๖. วิธีทำแผนที่ระยะทางตั้งเขปและอ่านแผนที่

ก. การทำแผนที่ ระยะทางที่ได้ผ่านไปนั้น ต้องถือว่าเป็นการตอกคัตเอาของจริงที่ได้เห็นมาให้ผู้อื่นดูเข้าใจได้ชัด
เจน เพราะฉะนั้น การทำแผนที่จึงเป็นการจำคณียอย่าง ๑
แต่จะเพราะเหตุฉะนั้น มีความประสงค์เพียงให้ทำแผนที่
แสดงภูมิประเทศและสิ่งสำคัญทั้งสองข้างทาง ถ้าเข้าไป
ประมาณ ๒ เด็นเป็นอย่างมาก ไม่ต้องทำอย่างแสดงภูมิ
ประเทศเขตต์แดนจนละเอียดเหมือนแผนที่อื่น ๆ

สิ่งสำคัญในการทำแผนที่ ๑. เครื่องใช้ ต้องมี
กระดาษตารางเซนติเมตร กระดาษแข็งรองเขียน เข็มทิศ
ดินสอดำ ดินสอเขียนแดง ยางลบ มีไม้บรรทัดมาตราส่วน

๒. ต้องย่อสังเกตของทางจริงลงในกระดาษให้ถูกส่วน
การย่อสังเกตมี ๒ วิธี คือ ย่อลงในกระดาษที่มีตาราง
เช่นติเมตรอย่าง ๑ โดยขีดกะจำนวนทางจริงที่ก้าว จะสัมพันธ์
ให้เท่ากับ ๑ เซนติเมตรในช่องกระดาษ แล้วเขียนกำกับ
ไว้ว่า ๑ ซม. ต่อ ๑๐๐ ก้าว หรือ ๕๐ ก้าว ตามต้องการ

อีกอย่าง ๓ ย่อลงในกระดาษธรรมดา ที่ไม่มีตารางเซนติ
เมตร ใช้วงสเกลโดยขีดเส้นยาวแล้วแบ่งเป็นช่อง ๆ ดังนี้

แล้วบอกเป็นเส้นหรือไมล์ ก็ได้ เมื่อกะระยะสัมพันธ์ทางจริง
ถูกต้องแล้วจึงบอกเป็นมาตราส่วนกำกับไว้ เช่น ๑:๒๐๐๐๐
หรือ ๑:๓๐๐๐๐ เป็นต้น

การย่อสังเกตด้วยวิธีนี้ต้องย่อทางจริงที่เห็น กะให้ได้ส่วน
กับช่องที่ขีดไว้โดยแน่นอน จึงจะบอกมาตราส่วนลงไว้

๓. ต้องวางทิศให้ถูกต้องตามของจริง ทิศในกระดาษต้องถือ
ข้างบนเป็นทิศเหนือเสมอ แล้วทำเครื่องหมายไว้ดังนี้ +
เมื่อจะลงมือเขียนแผนที่ ต้องคงเขมทิศหาทิศของทางที่จะ
ทำนั้นให้ตรงกับทิศจริงเสียก่อน แลระค่อไปเมื่อถึงทางแยก

หรือทางโค้ง ก็ให้ใช้เข็มทิศอีกเล่มทุกครั้ง ทิศในแผนที่
จึงจะแน่นอน

๕. ต้องเขียนเครื่องหมายบอกสิ่งต่าง ๆ ลงไว้ ให้ถูกต้อง
ตามชนิดของสิ่งนั้นโดยชัดเจน เครื่องหมายที่ใช้ในแผนที่
ดังนี้

ป่าต่างตุและทึพเพาะปลูก		โรงเลื่อยไม้เครื่องจักร	mm
เขตที่ดินหรือที่ค่า		โรงทำสรา	○
เขตที่ดินอื่นหรือโคก		โรงทำอิฐ	○
สวนผลไม้		โรงสีข้าว	◎
ไร่		โรงสวดแขก	◐
นาข้าวที่มีต้นนาสูงกว่า ๕๐ ซม. ต่อไร่		โบสถ์ล้านนาคริสตัง	△
นาเกลือ		วัด	⬆
ทุ่ง		วัดร้าง	⬆
คิงหรือป่าทึบ		วัดเล็ก	⬆
ป่าโปร่ง		วัด มอญ	⬆
" " หรือทุ่ง		วัดมณีเจดีย์ที่สูงกว่าหลังคา	⬆
ป่าหญ้าแห้งเตี้ย		เจดีย์ที่หักพัง	⬆
ป่าละเมาะ		อนุสาวรีย์	△
ป่าที่มีน้ำเค็มท่วม		ป่า, ลำน้ำ, ชุมชน	⬆
" " และ		ศาลเจ้า	⬆
ป่าไม้ไผ่		ศาลาที่พัก	⬆
สนามหญ้า		ศาลาเทพารักษ์	⬆
ต้นไม้ต้นเดียว	๕ ๕ ๕	ศาลากลาง	⬆
ต้นหมาก	rrrrrr	ศาลารัฐบาล	⬆
ต้นตาล	rrrrrr	ที่ว่าการ	⬆
รั้วต้นไม้		ที่ทำการไปรษณีย์	⬆
รั้วไม้	————	ที่ทำการโทรเลข	⊕
รั้วเหล็ก	————	ที่ทำการโทรศัพท์	⊗
กำแพงตรงปลายหลังมีน้ำ		สถานีตำรวจภูธร, พระนครบาล	⊖
ป้ายชี้ทาง	K	ป่าช้า	⊕
บ่อแร่	✕	ป่าช้าฝรั่ง	⊕
สำนักงานและเคหสถาน		หมุดสามเหลี่ยม	△
โรงเลื่อยไม้ด้วยแรง	mm	หลักเขต	⊕

สะพานต่างๆและทางน้ำ		เขตที่ไม่มีคันเขากว่า๕๐๗ไมล์(๑๙๐๗)	
บึง		เขตค้ำประเทค	+ - + - + - + - +
หนองที่มีน้ำเป็นฤดู		เขตค้ำอนชาล	
หนองที่มีน้ำตลอดปี		เขตค้ำเมือง	
" " แต่ฤดูแล้ง		เขตค้ำอำเภอ	
ที่น้ำล้น		เขตค้ำตำบล	
ทำนบ		ทางคนที่ไม่ได้สำหรับ	
สะพานเรือสำน		ทางคนที่ได้สำหรับแล้ว	
สะพานเครื่องรองอิฐหรือหินเป็น		ทางคนที่มีสายโทรเลข	
สะพานหินหรือคอนกรีต		ทางม้า ลา ล่อต่างๆ	
สะพานที่ทำลายแล้ว		ทางเกวียนที่ได้สำหรับแล้ว	
สะพานหัก		ทางเกวียนที่มีสายโทรเลข	
สะพานล้นนาม		ทางรถไฟที่คิดจะสร้าง	
สะพานไม้		ทางรถไฟทางเดียว	
สะพานรถไฟหรือเหล็ก		ทางรถไฟทางเดียวที่มีสายโทรเลข	
น้ำตกที่แก่ง		ทางรถไฟทางคู่	
ประตูน้ำ		ทางรถราง	
กรวดทราย		เสาโทรเลขที่มีสาย	
ทำเรือจ้าง		ถนนที่ตึงบนดิน	
เรือกระโถมไฟ		ถนนที่ตึงจตุรดิน	
ทางเกวียนที่ข้ามน้ำได้ทุกฤดูกาล		ถนนใหญ่ที่เป้นดิน	
เขตค้ำต่างๆและทางบก		ถนนใหญ่ที่มีหิน	
เขตค้ำนา ป่า ส่วนบ้าน วัด		ถนนใหญ่ที่มีสายโทรเลข	
เขตค้ำไม่มีคันนา		อุโมงค์ที่ทางรถไฟลอดไป	

หมายเหตุ ถนน ทางเกวียน ไร่ดีแลง คดองและแม่น้ำ
 ไร่ดีน้ำเงินทุ่งนา เขียนขอบคำ ระบายเหล็กลอง
 บ้าและสนามขอบคำ ระบายดีเขียวใบไม้

ข. การอ่านแผนที่ เมื่อลูกเสือทำแผนที่ได้แล้ว ต้อง
 รู้จักดูแผนที่เป็นอีกด้วย เพราะฉะนั้นควรให้รู้สิ่งสำคัญ ๆ
 ซึ่งมีอยู่ในแผนที่ต่าง ๆ อีกคือ

๑. เครื่องหมายสังเกต เช่น ๑:๒๐๐๐๐ หรือ $\frac{๑}{๒๐๐๐}$ เป็นต้น

๒. ทิศต่าง ๆ ของแผนที่นั้น ตรงกับทิศของภูมิประเทศ
 จริงอย่างไร

๓. ภูมิประเทศที่บอกว่าเป็น ที่สูง ที่เนิน ภูเขา ที่ราบ
 ที่ลุ่ม และมหาสมุทร ทะเล แม่น้ำลำคลอง ที่ว่างเปล่า ป่าไม้
 ที่เป็นประโยชน์

๔. จังหวัดสำคัญ ๆ และที่ประชุมค้าขายทางบก ทาง
 เรือ ตลอดจนเครื่องหมายทางเดินเรือ

๗. วิธีทำเพิง

ลูกเสือเอกต้องเข้าใจทำเพิงเป็นที่พักชั่วคราวในเขตเดิน
 ทางได้ดี รูปเพิงที่ทำนั้นเป็นเพิงชนิดที่เรียกว่า “เพิง
 หมาเหงาน”

ก่อนทำเพิงให้ตรวจสอบดูว่าพัดมาทางไหน ให้หันหลังเพิง
ไปหาลม เพื่อบ้องกันไม่ให้ลมปะทะเพิงจะหัก และพื้นที่ ๆ
ปลูกอย่าให้ชื้นแฉะเกินไป ถ้าแฉะก็ควรขุดดินพูนขึ้นให้พอ
พักได้

วิธีทำ คัดไม้ง่ามมา ๒ อัน ยาวประมาณ ๕ คืบ ๓ นิ้ว
เป็นเด้าเรียงกันตึก ๑ คืบ เอาไม้ยาววางในง่ามของเด้า
ทั้งสองเป็นราว จึงใช้ไม้ยาวขนาดย่อมพัวเข้ากับราวเป็นข้อ
ปลายเอนจดพื้นดิน วางระยะพอสมควร ผูกหัวไม้ไว้กับราว
แล้วเอาใบไม้ดัดมุงทับบนไม้ข้อนั้น ตั้งแค่นกบินไปจนถึง
ไม้ราว ใบไม้ที่มุงซ้อนทับให้เป็นระเบียบจะได้ไม่รั่ว เสริม
แล้วใช้ไม้ขนาด ๒ นิ้ว เพื่อไม่ให้ใบไม้คดโอนและหลุด

ส่วนด้านนี้ใช้ไม้ปักตรงลงไปข้าง ๆ ให้ค่อนบนสูงถึง
หลังคา วางระยะพอสมควร เอาใบไม้ผูกเข้ากับเส้นที่ปัก
นั้นตั้งแค่นกบินไปจนมิด

วิธีทำที่พักกลางบ่า ถ้าหากเราต้องการจะพักอยู่ในบ่า
เป็นเวลาดึกหนึ่งหรือกว่า ไม่ควรทำเป็นเพิงหมาแหงน
ดังกล่าวแล้ว ควรทำให้แข็งแรงดีหน่อยจะพักได้สบาย คือ

๑. วิธีทำพื้น หาไม้จำหรับเป็นค่อม่อมา ๕ อัน บาก
หัวให้เป็นง่าม แล้วบากใต้ง่ามหรือเจาะรูก็ได้ เพื่อจะได้

ผูกแม่แคว^๕ พันทำเป็นแควกว้างยาวตามระยะของค้อมือ
วางไม้ที่ใช้เป็นแม่แควลงกับพื้นดิน เอาด้านกว้างพาดด้าน
ยาว ผูกตอนทีพาดกันให้แน่น แล้วยกวางบนค้อมือ ถ้า
ระยะแม่แควกว้างเกินไปก็ถ่วงอ่อน ให้ใส่แม่แควตามยาว
อีกอันหนึ่ง ใช้ไม้ไผ่ทุบแผ่ออกไปทั้งดำดีกว่าทำเป็นฟาก
เพราะไม้ค้ำผูก ให้บุคลุมด้านกว้าง เสร็จแล้วเอาไม้
ประกบหัวพันทั้งสอง ผูกไว้กับตัวแม่แควด้านยาว

๒. หลังจากหาเอาไม้ทั้งสามมา & เสา สูงตามต้องการ
มัดเข้ากับค้อมือให้แน่น แล้วทำเครื่องบนอย่างทำโคง
แคว^๕ พัน เอากิ่งไม้เล็กๆ ทำรั้ววางตามด้านกว้างเป็นระยะไป
ผูกไว้กับพื้นกรอบด้านยาว ใช้ใบไม้ัดคมงจนเต็ม

(ดูความพิสดารในแบบตั้งสอนเดือบ้ำและตุลเดือ)

๔. สะเนระยะทางส่วนต่าง ๆ

การที่จะสะเนส่วนต่าง ๆ ให้ถูกต้องของจริงนั้นเป็น
การยาก เพราะเป็นการที่ดูแต่เส้น ๆ หรือจับค้ำขลุบคลำ
เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่เด็กต้องพยายามฝึกหัดสะเนให้
ได้ใกล้เคียงของจริงให้มากที่สุดที่จะได้ อย่างน้อยให้ได้ ๑
ใน ๔ ของของจริง

วิธีคะเนส่วนยาว เช่นหนทางต่าง ๆ วิธีคะเนส่วนยาวนี้ มีหลักสำคัญที่จะคะเนอยู่หลายอย่างคือ

๑. ใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายวัดดู เช่นนิ้วมือ กำมา คอ ก. วา. ก้าว. เป็นต้น เมื่อจะคะเนความยาวของสิ่งใด เอาส่วนต่าง ๆ นั้นมาเปรียบเทียบกับ ถ้ากางหัวแม่มือออกจากหัวแม่มือถึงนิ้วกลางยาว ๑ คืบ ถ้ากางแขนออก ถึง แขนวัดตรงถึงนิ้วกลาง ยาว ๑ วา ถ้าก้าวออกไปตาม ขรรพณา ก้าวหนึ่งยาวราว ๒ คอกละย่อน ๆ จึงเอาส่วน เหล่านี้กะเนในระยะทางที่จะคะเน ก็จะคะเนความยาวได้

๒. คะเนได้ด้วยเสียงเทียบกับเวลา เช่นเห็นฟ้าแลบ หรือได้ยินเสียงบัน จึงคิดว่าดังแต่ได้ยินเสียง จนถึงหาย ไปเป็นเวลาเท่าไร ก็จะรู้ได้ว่าเป็นทางยาวเท่าใด เสียง จะแผ่มาได้ใน ๓ วินาที ราว ๔ เส้น ๔ วา ๑ คอก

๓. คะเนได้ด้วยเทียบเวลากับทางที่ได้เคยมาแล้ว เติบเร็ว หรือช้า เป็นเวลาเท่าไร ทางยาวเท่าไร ตามส่วนของเวลา

๔. คะเนด้วยเลขประจำคา ให้รู้เส้นตรงบนกระดานดำ หรือที่ฝาผนังในที่สูงเสมอระดับตา แบ่งเส้นนั้นออกเป็น ช่อง ๆ ช่องละ ๕ เซนติเมตร ดังรูปนี้

แล้ววัดจากกระดานหรือฝาออกไปทางขวา ๕ เมตร จึงยืน

ยกหัวแม่มือตั้งไปยังเลข ๐ โดยหลับตาขวา แล้วกดนิ้ว
 หักตาซ้ายอีก หัวแม่มืออยู่เท่าเดิม ในเมื่อหลับตาซ้ายนั้น
 ถ้าหัวแม่มืออยู่ตรงกับเลขเท่าใด หมายความว่าเรายืนห่าง
 กระจกเป็นระยะเท่านั้น เช่นตั้งครั้งที่ ๒ ตรงกับเลข ๓๐
 หมายความว่าเรายืนห่างกระจก ๕๐ เซนติเมตร (เขา
 ๓๐ × ๕๐ ซม.) = ๕๐๐ เป็นระยะจริง ๆ แล้วหารด้วย ๕๐
 จะเป็น ๑๐ ซม. คือเลขประจำตาของเรา

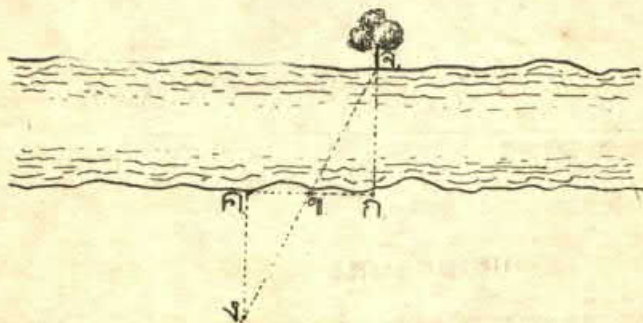
เพราะฉะนั้นถ้าเราวัด ว่าเรายืนห่างจากต้นไม้อะไร
 ให้เอาหัวแม่มือขึ้นตั้งดั่งกล่าวแล้ว ผลของการตั้งทั้งสอง
 ตาต่างกันเท่าไร เอาเลขประจำตาเราคูณจะได้ระยะเท่านั้น

๕. ค่ะเนได้ด้วยถือเอาระยะธรรมชาติเป็นเครื่องวัด คือ
 ถ้าเห็นคนเพียงปากแฉะจมูก จะไกล ๒๕ วา
 ถ้าเห็นตาเป็นจุดกลม จะไกล ๕๐ วา
 ถ้าเห็นเครื่องหมายต่าง ๆ จะไกล ๑๐๐ วา
 ถ้าแต่เห็นหน้าได้ถนัด จะไกล ๑๕๐ วา
 ถ้าเห็นเพียงก่าวขาเดียว จะไกล ๒๐๐ วา
 ถ้าเห็นตั้งเครื่องแต่งตัวได้ จะไกล ๒๕๐ วา

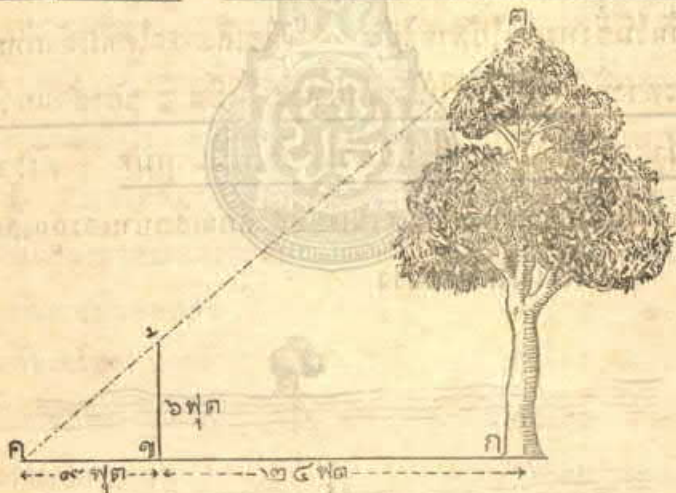
วิธีคะเนส่วนกว้าง การคะเนส่วนกว้าง ถ้าเป็นที่
 ธรรมดา ใช้วิธีคะเนอย่างเดียวกับคะเนส่วนยาว หรือใช้

ส่วนของร่างกายกระดูกได้ แต่ถ้าเป็นแม่น้ำดำคลอง ต้อง
ใช้ตะเอนด้วยอีกวิธีหนึ่ง คือให้ไปยื่นที่ริมฝั่งแม่น้ำ หรือ
ลำคลองซึ่งจะตะเอนนั้น ตามองตรงข้ามปากไป หมายถึง
เขาค้นไม้ต้นใดต้นหนึ่งเป็นหลัก แล้วหันหน้าเคียวตรงไปตาม
ฝั่งให้ได้ ๘๐ ก้าว แต่เมื่อเคียวไปได้ ๖๐ ก้าว บักหลัก
หมายไว้หลักหนึ่ง จึงกลับเคียวหันหลังให้แม่น้ำอีก ใน
ระหว่างที่เคียวใช้ตาแจ้งหลักที่บักไว้ ให้ได้ตรงเป็นเส้นเดียว
กับต้นไม้ซึ่งหมายไว้ปากโน้น เมื่อเคียวตรงได้ก็แล้วก็หยุด
ระยะทางที่เคียวหันหลังให้ฝั่งนั้นแหละ เป็น ๖ ของส่วนกว้าง
แม่น้ำ เอา ๒ คูณจะเป็นส่วนกว้างแม่น้ำหมด ดังรูปที่
แสดงไว้นี้ (ดูความพิสดารในแบบผังสอนเลื้อยป่าและตักเลื้อย)

ตะเอนส่วนกว้าง

วิธีคะเนส่วนสูง ถ้าจะคะเนส่วนสูงของต้นไม้หรือเรือน ให้เดินตรงจากโคนต้นไม้ออกไปตั้ง ๘ ก้าว แล้วปักหลัก สูงประมาณ ๒ ศอกลงที่หยุดนั้น จึงเดินตรงต่อไปอีก ๖ ก้าว จนถึงปลายไม้ที่ปักไว้ได้ระดับกับยอดไม้ หรือหลังคาที่เราจะคะเน แล้วจึงหยุด ดังรูปที่แสดงไว้ ส่วนสูงของต้นไม้หรือหลังคา คือ เอาระยะจากโคนต้นไม้ถึงที่หยุด คูณกับ ความสูงของหลัก แล้วหารด้วยระยะจากโคนหลักถึงที่หยุด

คะเนส่วนสูง

ยังมีวิธีคะเนความสูงอีกอย่างหนึ่ง คือหาไม้หลักที่วัดแล้วปักลงกลางแดด เมื่อเงาทอดไปยาวเท่าใดขีดหมายไว้ ส่วน

เงาต้นไม้ทอดไปเท่าไรก็ขีดหมายไว้ด้วย แล้ววัดเงาหลัก
เปรียบกับความสูงของหลัก และอาจเปรียบเงาต้นไม้กับ
อาจุรความสูงของต้นไม้ได้เหมือนกัน

วิธีคะเนน้ำหนักร การที่จะหยิบของต่าง ๆ ขึ้น แต่คะเน
ให้ได้แน่ว่ามีน้ำหนักเท่าไรนั้น เป็นของยาก เพราะของมี
ลักษณะต่าง ๆ กัน หนักบ้าง เบาบ้าง เพราะฉะนั้นผู้ที่จะ
คะเนได้ถูกต้องดี จะต้องคุ้นเคยแก่งัดของต่าง ๆ มาก
เช่นเคยหยิบเคยชั่งดูเสมอ ทั้งได้เคยเปรียบเทียบทดลอง
มาแล้ว จึงจะคะเนได้ใกล้เคียงกับความจริง การเรียนวิชาคะเน
น้ำหนักนี้ ลูกเรือต้องพยายามฝึกหัดให้เคยชินดังกล่าวแล้ว

วิธีฝึกหัดคือ ให้เอาของต่าง ๆ เช่นก้อนอิฐ ก้อนหิน
ขนาดต่าง ๆ ท่อนไม้ ท่อนเหล็ก ตะกั่ว ของที่ยัดด้วยน้ำมัน
และด้าย มาชั่งแล้วปัดน้ำหนักไว้ หมั่นจับยกของนั้น ๆ ดู
ฝึกหัดทดลองทายน้ำหนัก ให้มือคุ้นเคยแก่งัดของชนิดต่าง ๆ
เสมอ และให้เปรียบเทียบน้ำหนักระหว่างของต่าง ๆ นั้นดู
ว่า มีน้ำหนักต่างกันอย่างไร คือไปจึงลองเปรียบเทียบ
กับน้ำหนักทองและเงิน เมื่อมือชำนาญแล้ว จึงต้องจับ

ของอื่น ๆ ทยาน้ำหนักดูบ้าง ต้องคะเนให้ได้ราว ๓ ใน ๔
ของน้ำหนักจริงจึงใช้ได้

วิธีคะเนจำนวน เช่นคะเนจำนวนคนหรือสัตว์ ซึ่งยืน
หรือนั่ง นอน รวมกันเป็นกลุ่มเป็นพวก การคะเนจำนวน
นี้ จะเอาให้ตรงและแน่นอนนักก็ยาก เพราะคะเนในที่
กว้าง ๆ ทั้งสิ่งของบางอย่างเคลื่อนไหวไปมา และซับซ้อน
กัน เพราะฉะนั้นถ้าจะคะเนให้ได้ใกล้เคียงของจริงแล้ว ผู้
ผลัดคะเนต้องมีไหวพริบ รู้จักเปรียบเทียบกับสิ่งของซึ่ง
เราเคยเห็นมาแล้ว เช่นจะคะเนหมู่คนซึ่งยืนมุงกันเป็นกลุ่ม
ในที่ว่างแห่ง ๑ ท่านควรคิดว่า คนคนหนึ่งถ้ายืนอยู่
จะเปิดช่องเนื้อที่ประมาณเท่าไร ถ้ามีคน ๑๐ คนจะเปิด
ช่องเท่าไร เพราะฉะนั้นบริเวณที่ซึ่งคนยืนเป็นกลุ่มนั้นเป็น
เนื้อที่กว้างของเนื้อที่ใน ๑๐ คน แล้วคูณกันเข้า ก็จะได้
จำนวนได้

อนึ่งการคำนวณชนิดนี้ต้องสังเกตว่า ที่หมู่คนหรือสัตว์
ยืนอยู่นั้น เป็นที่ว่างทั้งหมดหรือมีอะไรเกาะกะ ซึ่งจะมีคน
หรือสัตว์อยู่ไม่ได้ ถ้ารู้ดีว่าในที่ว่างต้องคะเนหักจำนวน
ที่นั้นออกเสียก่อน จึงคิดคำนวณสิ่งของต่อไป

(ดูความพิสดารในแบบผังตอนเลื้อยป่าและลูกเลื้อย)

๙. วิจักสังและรับสัญญาของ

ลูกเด็กต้องเข้าใจวิธีสังและรับสัญญาของตามแบบต่อไป

นคธ:-

๑. สังและรับสัญญาของคู่ ไซถ้อง ๒ มือโบกสังเป็นค้ว
พญัชนะนะ สระ เถว ให้ผู้อื่นอ่านอย่าง ๑ และอ่านใน
เวลาที่ผู้อื่นสังมาอย่าง ๑ ดังรูปซึ่งแสดงการสังต่อไปนี้
(ดูความพิสดารในหนังสือแบบสัญญาของคู่ของเดือป่า)

สัณฺฑิตสงฺขคฺ

สงฺสร:

สงฺเลข

ทนต์ยิตฺตวาม

ก ะ ๑

ต ๒ ๐

พ

ข ๓ ๕

ด ๔ ๖

ภ

ค ๖ ๗

ท ๕ ๘

ม

จ ๘ ๙

ช ๗ ๑๐

ย

ฉ ๑๑ ๑๒

ฬ ๑๐ ๑๓

ร

ส ๑๓ ๑๔

ห ๑๒ ๑๕

ล

ฬ ๑๕ ๑๖

ป ๑๖ ๑๗

ว

ด ๑๗ ๑๘

ธ ๑๘ ๑๙

ส

จ ๑๙ ๒๐

ช ๒๐ ๒๑

ห

ต ๒๑ ๒๒

ท ๒๒ ๒๓

ธ

๒. สัญญาธงเดี่ยว ไร่ธงเดี่ยว โบกเป็นระยะสั้นยาว
คือ โบกสั้น ให้ตัวตรงตรงหน้าแต่น้อย ถ้ายาวฟาดตรงลง
ไปข้าง ๆ ให้ต่ำ ตั้งเป็นเครื่องหมายดังนี้

สัญญาส่งธงเดี่ยว

เครื่องหมายส่ง

เป็นอักษร, สระ, เลข.

— — .	ก,	ะ	๓
— . — .	ข	า	๒
— . —	ค	า	๓
. .	ง	า	๔
— — —	จ	า	๕
— — — —	ฉ	า	๖
— . . —	ช	า	๗
— — . .	ซ	า	๘
— . .	ด	เ	๘
—	ต	เ, เ,	๐
. — — —	๔		
— — — —	ป		
— — —	ถ	เ	

ตั้งกระทรวงมหาดไทย

ต.ต. ตั้งเลข

ม. หมด เลข

จ.ม. จบเรื่อง

ช.จ. เข้าใจ

ค.ค. ใครพูด

อ.อ. อนุญาต

น.น. นำเสนอ

๑๐. วิจัยสั่งสอนเด็กให้มีความรู้เข้าเป็นลูกเสือ

ลูกเสือที่จะสำเร็จเป็นลูกเสือเอกราช ต้องรู้จักสั่งสอน
เด็กอื่น ๆ ที่ยังไม่เป็นลูกเสือ ให้มีความรู้ในการเป็นลูกเสือ
และสมัครเข้าเป็นลูกเสือได้ (เพราะวิชาลูกเสือคนใด
มีความสามารถแนะนำชักจูงเด็กอื่นให้ชอบการเป็นลูกเสือ
จนได้นำมาเข้าเป็นลูกเสือ นับตั้งแต่นั้นจนไป การรวมการ
จะยกเว้นวิชาให้แก่ชกน่านนี้ไม่ต้องตอบ

วิธีแนะนำสั่งสอนกล่าวโดยย่อ คือ

๑. ให้ผู้แนะนำสั่งสอน แนะนำให้มีความรู้ตามลักษณะ

ของวิชาลูกเสือสำรอง ซึ่งกล่าวไว้ในข้อที่ว่าด้วย
วิชาลูกเสือสำรอง ทุกประการ

๒. แนะนำให้เข้าใจว่า ทุกคนที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือ เพื่อ
จะได้กระทำความดีเป็นพลเมืองดี เช่น ทำคนให้เป็น
คนซื่อตรง ค่อยหน้าทำการงาน เชื้อพ้องคำสั่งสอนผู้ใหญ่
มีใจสุจริต ไม่ฝ่าฝืนข้อบังคับกฎหมายบ้านเมือง
๓. แนะนำให้เข้าใจว่า เพื่อจะได้เป็นโอกาสฝึกฝนตนเอง
ให้มีร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อดทน
ต่อความลำบากคร่ำครวญ และแสวงหาความรู้ต่างๆ
ไว้ จะได้เป็นประโยชน์ส่วนตน และบ้านเมือง
๔. แนะนำให้เข้าใจว่า เมื่อเป็นลูกเสือแล้วต้องประพฤติ
ตนให้ซื่อตรง กระทำตามคำมั่นสัญญา ไม่ลบหลู่คุณ
พระมหากษัตริย์ และชาติ คำสั่งนา ตลอดจนบิดา
มารดาของตน ไม่ประพฤติตนเป็นนักแสดงการพเนิ่น
นักแสดงผู้หญิง และนักแสดงหัวไม่ต่าง ๆ
๕. แนะนำให้เข้าใจว่าลูกเสือที่นับว่าประจำการนั้น ต้อง
เป็นผู้ใดเป็นลูกเสือโดย กระทำพิธีเข้าประจำกองโดย
ถูกต้องแล้ว จึงจะจัดว่าเป็นลูกเสือประจำการจริงๆ

คลังออมสิน

ลูกเสือที่สอบได้วิชาลูกเสือเอกได้รับบริบูรณ์ทั้ง ๑๐ อย่าง
นั้นแล้ว จะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยความกระหมัดกระหม่อม
เก็บเงินรายได้ของตน ไปฝากคลังออมสินไว้ มีจำนวน
ไม่น้อยกว่า ๕ บาท แล้วนำใบฝากมาให้ผู้กำกับดูเป็นหลักฐาน
กรรมการจึงจะนับว่าเป็นลูกเสือเอกได้ตามระเบียบ

เงินที่นำไปฝากนั้นต้องได้จากประเภทเหล่านี้ คือ

๑. ได้จากการเพาะปลูกที่บ้าน เช่นการปลูกผักและผลไม้
ขาย จะเป็นเงินที่ผู้ปกครองขอหรือให้รางวัลในการ
ที่ได้
๒. ได้จากการฝีมือ เช่นทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ขาย แม้จะได้
รางวัลในการนั้นก็ได้อีก
๓. ได้จากการค้าขาย เช่นลงทุนรับของขาย และได้กำไร
จากการนี้
๔. ได้จากการเลี้ยงสัตว์ แม้จะพอในการเลี้ยงครอบครัว
ก็นับว่าได้ผล
๕. ได้จากการรับจ้างทำงานต่าง ๆ จะเป็นงานผู้ปกครอง
ก็ตาม แต่ถ้าเงินที่ผู้ปกครองให้เกินไม่น้อย

๖. ได้จากส่วนแบ่งจากการเลี้ยงสัตว์ หรือเพาะปลูก การ
 ปล่อยซึ่งโรงเรียนแบ่งให้ หรือจะเป็นรางวัลจากสิ่ง
 เหล่านี้ก็ได้
๗. ได้จากการเก็บเด็กละดม่น้อย จากเงินบริจาคมา รดา ผู้
 ปกครองให้เป็นค่าพาหะและค่าอาหาร
๘. นอกจากได้มาดังกล่าวนี้แล้ว จะได้มาโดยวิธีใดก็ตาม
 ซึ่งปรากฏว่าเป็นผู้เก็บเด็กละดม่น้อย แต่เงินที่ได้จาก
 ทำการสาธารณประโยชน์ แม้เล็กน้อยเท่าใด ไม่นับ
 ว่าถูกต้องตามข้อบังคับนี้
 (ดูความพิสดารในระเบียบการว่าด้วยคดงออมสินลูกเด็ก
 พ.ศ. ๒๔๗๐)

(จำนวน)

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

ฉบับที่ ๕๓ / ๒๔๗๔

วันที่ ๒๔ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓

หนังสือคู่มือลูกเสือเอก ของ รองอำมาตย์ตรี ชุนจิตพิทย
กรรม พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวนห้าพันฉบับใน พ.ศ. ๒๔๗๓
เจ้าหน้าที่ได้ตรวจแล้ว อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

(ลงพระนาม) ปานีนีวัต มหาอำมาตย์เอก

เจ้าปลัดกระทรวงธรรมการ

(ให้ใช้เฉพาะในการฝึกหัดเท่านั้น)